

# Kirkonkulman koulun tasa-arvosuunnitelma

## Johdanto

Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 on sitouduttu sukupuolten tasa-arvon edistämiseen monesta näkökulmasta:

- Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti kaikkia oppilaita opinnoissa. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsaa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.
- Perusopetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita.
- Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten tasa-arvoa omalla tavallaan.
- Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Tasa-arvolain mukaan oppilaitokset ovat velvollisia laatimaan toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman eli toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Tasa-arvolaki määrää, että suunnitelma on tehtävä vuosittain tai vähintään kolmen vuoden välein.

Tasa-arvolaki edellyttää, että tasa-arvosuunnitelma tehdään yhteistyössä henkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien kanssa. Suunnitelmissa edellytetään alkutilanteen kartoittamista.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa

## Kartoitus koulumme tasa-arvotilanteesta

Koulumme oppilaat (145 oppilasta) vastasivat keväällä 2019 työryhmän laatimaan tasa-arvokyselyyn. 1.-4. -luokkalaiset vastasivat 11 kysymykseen, 5.-6. -luokkalaisille oli 16 kysymystä. Kyselyssä kartoitettiin oppilaiden kokemuksia ja käsityksiä siitä, vaikuttaako oppilaan sukupuoli siihen, miten häntä kohdellaan. Osa kysymyksistä liittyi opettajien (aikuisten) suhtautumiseen ja toimintaan, osa toisten oppilaiden ja osa oppilaan omaan toimintaan. Vastauksien perusteella katsoimme aiheelliseksi tarkastella seuraavia teemoja.

1. Kohtelee ko opettaja samalla tavalla tyttöjä ja poikia? Saavatko tytöt ja pojat samanlaisia rangaistuksia?

Oppilaille tehdyn kyselyn mukaan opettajat kohtelevat tyttöjä ja poikia pääsääntöisesti samalla tavalla. Noin kolmasosa oli kuitenkin sitä mieltä, että tyttöjä suositaan. Lisäksi reilu kolmannes oli

sitä mieltä, että tytöt ja pojat eivät saa samanlaisia rangaistuksia. Nämä kaksi asiaa saattavat kytkeytyä toisiinsa.

Koulussa on kaikille oppilaille yhteiset säännöt, joiden noudattaminen on tärkeää. Kun tulee tilanteita, jolloin sääntöjä rikotaan, tulee kaikkien oppilaitten kohdalla noudattaa samaa periaatetta. Periaatteet tulee käydä yhdessä läpi, jotta kaikki ovat niistä selvillä, niin oppilaat kuin työyhteisön aikuisetkin.

Koulussa on käytössä selkeät rangaistuskäytänteet, joita ovat mm. kasvatuskeskustelu ja jälki-istunto. Koulun käytänteet löytyvät koulun Peda.net -sivuilta. Lisäksi luokissa käydään yhteisiä periaatteita läpi. Olisi hyvä myös matalla kynnyksellä antaa oppilaille mahdollisuus tulla keskustelemaan mieltä askarruttavista kysymyksistä silloin, kun on tarvetta.

Opettajan on hyvä aikaisempaa enemmän miettiä omassa toiminnassaan sitä, antaako luokassa erilaisia tehtäviä tasaisesti kaikkien oppilaitten tehtäväksi riippumatta siitä, onko oppilas tyttö vai poika.

## 2. Kohtelevatko oppilaat toisiaan samalla tavalla sukupuolesta riippumatta?

31 % vastaajista oli sitä mieltä, että toisia ei kohdella samalla tavalla sukupuolesta riippumatta.

Vastaus kertoo kuitenkin vain sen, että kohtelu on toisinaan sukupuolesta riippuvaista, mutta tuloksesta ei voi päätellä, onko se oppilaiden mielestä hyvä vai huono asia. Meidän tulee puuttua asiaan, mikäli havaitsemme kohtelun olevan negatiivista sukupuolesta johtuen tai oppilas kokee sen sellaisena. Pidämme kuitenkin tärkeänä myös kohteliasta ”herrasmieskäytöstä” ja koemme, että pitäisi kiinnittää enemmän huomiota poikien väliseen käytökseen; ei tarvitse olla kova jätkä ja uhoamisella ja ikävällä kielenkäytöllä pyrkiä pätemään toisten silmissä.

Esimerkiksi koulussamme saman luokka-asteen oppilaat ovat samalla liikuntatunnilla. Se on edistänyt tasa-arvoa välitunneilla muun muassa ulkopeleissä. Friends-ohjelmalla pyritään vaikuttamaan rakentaviin kaverisuhteisiin ja toisen huomioonottamiseen.

## 3. Oletko huomannut, että jotakin oppilasta kosketellaan koulusta häiritsevästi?

Vastaajista 22%, eli noin viidesosa, vastasi myöntävästi. Vastaajat olivat 5-6-luokkalaisia.

Vastaukseen on vaikuttanut se, miten vastaaja on käsittänyt kysymyksen ja kuinka paljon tunneilla on puhuttu seksuaalisesta häirinnästä. Kysymys jättää vastaajalle tulkinnanvaraa, onko kokenut jonkin tilanteen häiritseväksi vai ei tai ovatko tilanteet sattuneet vastaajille vai jollekin toiselle. Lisäksi kysymys, täten myös vastaus, jättää epäselväksi, onko koskija ollut toinen oppilas vai koulun henkilökunnan jäsen.

Tämän lukuvuoden kyselyssä meidän täytyy kysyä enemmän ja tarkemmin tästä aiheesta. Hyvissä ajoin ennen kyselyä tulee myös käydä oppilaiden kanssa ikätasolle sopivaa keskustelua asiasta.

On tärkeää, että oppilaat tunnistavat, mitä on epäsopiva koskettelu ja osaavat toimia mahdollisissa tilanteissa oikealla tavalla. Sen takia turvataitoja, eli tilanteita ja käsitteitä pitäisi käydä läpi ensimmäiseltä luokalta lähtien säännöllisesti joka vuosi. Vuosittain sen takia, että jos oppilas on pois koulusta, hän ei jää paitsi tärkeistä asioista. Asioita tulee käydä läpi oppilaiden ikätason mukaan, eli asioista puhutaan niin että asiat ovat kunkin vuosiluokan helposti ymmärrettävissä. Oppilaiden olisi hyvä esimerkiksi tietää, että koulussa on olemassa henkilökuntaa, jonka luokse voi matalalla kynnyksellä tulla puhumaan näistä asioista. Tästä meidän tulee kertoa oppilaille useasti kouluvuoden aikana, ei ainoastaan vuoden alussa. Lisäksi tulee oppilaille säännöllisesti kertoa, että koettuaan tai

nähtyään seksuaalista häirintää, siitä on tärkeä tulla kertomaan aikuiselle, jotta asia ei jäisi painolastiksi oppilaan harteille.

Turvataitoja opiskellaan kaikilla luokilla esimerkiksi ympäristötiedon oppisisältöjen yhteydessä. Ensimmäisellä luokalla turvataidoista mainitaan oppikirjassakin. On tärkeää aloittaa opiskelu jo ensimmäisellä luokalla, jotta kaikki saavat tärkeitä turvataitoja ajoissa. Muilla vuosiluokilla opiskelua jatketaan opettajan sopimaksi katsomallaan tavalla, niin että toiminta on kuitenkin säännöllistä.

#### Yhteenveto vastauksista

Yli puolet koulumme oppilaista oli sitä mieltä, että koulussamme ei ole sukupuolten tasa-arvon suhteen ongelmia. Oli kuitenkin siis myös niitä, jotka eivät koe koulumme toimintaa tasa-arvoiseksi.

Noin kolmasosa oppilaista oli sitä mieltä, että oppilaan sukupuoli vaikuttaa siihen, miten opettaja heitä kohtelee. Tämä tuli esille myös kysyttäessä, saavatko tytöt ja pojat samanlaisia rangaistuksia. Kolmasosa oli tässäkin sitä mieltä, että kohtelu ei ole pojille ja tytöille samaa.

Oppilaiden toimintaan liittyvissä kysymyksissä tuli esiin, että noin 40% oppilaista kohtelee toisiaan eri tavalla riippuen sukupuolesta. 22% sanoi itse kohtelevansa tyttöjä ja poikia eri tavalla.

Kyselyssä tuli esille, että 22% koulumme 5.- ja 6.-luokkalaisista oli nähnyt koulussa, että jotain oppilasta kosketellaan häiritsevästi. Tämä on ehdottomasti lisäselvityksiä vaativa asia. Kyselyssä oli ainoastaan yksi tähän asiaan liittyvä kysymys ja siitäkään ei selvinnyt, minkälaisesta kosketuksesta on kyse (seksuaalisesta / väkivaltaisesta) eikä kenen kosketus koetaan häiritseväksi, toisen oppilaan vai koulun aikuisen.

#### Tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

Opettajan on hyvä aikaisempaa enemmän miettiä omassa toiminnassaan sitä, että antaa luokassa erilaisia tehtäviä tasaisesti kaikkien oppilaitten tehtäväksi riippumatta siitä, onko oppilas tyttö vai poika. Koulun henkilökunnan tulee puuttua asiaan, mikäli havaitsemme oppilaiden välisen kanssakäymisen olevan negatiivista sukupuolesta johtuen tai kun oppilas kokee sen sellaisena. Koulun ja luokan rangaistuskäytänteet on käytävä oppilaiden kanssa läpi säännöllisesti, jotta kaikki tietävät, mitä sääntöjen rikkomisesta seuraa. Opettajien on jatkossakin kiinnitettävä huomiota siihen, että odotettu käytös tai sääntöjen rikkomisesta annettavat rangaistukset eivät ole kiinni oppilaan sukupuolesta.

Koulun henkilökunnan tulee järjestää oppilaille aikaa, jolloin he voivat tulla matalalla kynnyksellä juttelemaan aikuiselle mieltään painavista asioista. Turvataitoja tulee opiskella jokaisella vuosiluokalla.

Keväällä toteutettavaan lukuvuosikyselyyn liitetään kysymyksiä tasa-arvoiseen kohteluun liittyen. Selvitämme tänä lukuvuonna erityisesti sitä, millaisen koskettelun oppilaat kokevat häiritsevänä.